

Hans Bergström: Om S-kongressens politiska konsekvenser

Debattartikel införd på Newsmill, april 2013.

Det är tragiskt för svensk politik att socialdemokratins vänsteraktivister nu har fällt även Stefan Löfven som partiledare, på samma sätt som tidigare Mona Sahlin – genom att tvinga honom bort från den pragmatiska mitten och in i förbund med Vänsterpartiet och dess positioner. Kongressen har berövat Löfven hans ledarmandat för att kunna spela den roll han ville och Sverige behövde.

Fram till nu har Vänsterpartiet varit det enda parti som vill förbjuda allt företagande inom de stora tjänstesektorerna. Se Jonas Sjöstedts artiklar inför S-kongressen på DN Debatt (31/3) och SvD Brännpunkt (1/4). Så Karima Tice - som arbetade inom den kommunala hemtjänsten men sedan utsågs till "årets företagare" i Stockholm med sitt koncept för en hemtjänst som är helt anpassad till kundernas behov – hennes företag *Aman Care* ska förbjudas. Förbjudas ska också *Ung omsorg*, som grundades av tre studenter med idén att tillföra livsglädje och möten mellan generationer inom svensk äldreomsorg; i dag har de över 550 anställda ungdomar som utför det lilla extra i de äldres vardag. Likaså *Hemtrevnad AB* i Borås, grundat av två kvinnor med rötterna i kommunal verksamhet, nu med över 100 anställda under Katarina Johanssons ledning. *Kavat Vårds* Catharina Tavkolinia, som fått utmärkelsen "Årets tjänsteutvecklare" för bland annat äldreboendet *Persikan* (med persisk inriktning), måste bort. Kort sagt ska förbud införas i lag mot alla kvinnor som har startat eget för att kunna förverkliga idéer de brinner för. Likaså ska svenska lovande exportföretag som Capio stoppas.

Varför? Vidar Andersson, den socialdemokratiske redaktören, har som så ofta slagit huvudet på spiken. Det handlar inte, som man kan tro av debatten, om några specifika problem inom verksamheterna. Skälet till att vänsterpartister vill förbjuda enskilda företag och vinst är att de är marxister. De ser, filosofiskt sett, vinst som utsugning och skulle helst vilja avskaffa allt enskilt företagande. Offentligt driven verksamhet ses som en sfär av socialism, erövrad från marknaden.

Vidar Andersson kallar det en "moralideologisk" syn. Från den följer några djupa övertygelser:

1. *Vinst är omoraliskt.* Implicit följer förmodligen att förluster är bra.
2. *Vinst kan bara uppstå genom dålig kvalitet;* tanken att vinst uppstår genom att ett företag blir uppskattat av konsumenterna samt genom rationell drift är främmande för övertygade socialister. Implicit ligger att Volvo bara kan gå med vinst om företaget gör riktigt dåliga bilar.
3. *Inga skattepengar ska gå till köp från privata företag.* "Offentlig produktion för offentlig konsumtion", som den socialistiska tesen från 1960-talet lydde. Svenska framgångsföretag som Astra, Getinge, Gambro, Elekta bör då förstås inte få sälja någonting till landstingen (de skulle överhuvudtaget inte ha uppstått). Allt statligt

stöd till innovation ska gå till statliga företag. Nästa steg blir att barnbidrag och pensioner utbetalas i form av kuponger som bara får användas för inköp i icke privat drivna butiker och statliga resebyråer.

4. *Individer och familjer saknar förmåga att göra viktiga val.* Människor kan vara illa informerade, välja fel etc. Offentliga byråkrater och politiker måste därför tilldela dem utförare av viktiga tjänster. Det underliga är att samma inkompetenta medborgare anses fullt kapabla att vart fjärde år välja just de politiker som är så skickliga att de förmår sköta allt på bästa sätt åt medborgarna.
5. *Individerna är till för staten, snarare än tvärtom.* Därför kan inte den begåvade invandrarflickan tillåtas gå i den skola hennes familj finner bäst för hennes talang. Hon ska offras för kollektivet.

Socialdemokratin har alltid rymt en krets av aktiva med i grunden marxistiskt synsätt. Man kan tycka att erfarenheten av vänsterns korta tid i ledningen (23 procent i opinionsmätningarna) borde ha avskräckt. Men icke. Partivänstern tvingade på Stefan Löfven sitt program, nära vänsterpartiets. Som partivänsterns Daniel Suhonen formulerar det för Aftonbladets Eva Franchell (AB 6/4): "Nu har vi uppnått det vi ville. Nu kan socialdemokrater i varenda valstuga säga att partiet är emot vinster i välfärden. Det var viktigt." Att vara emot "vinster i välfärden" är i partiliturgin liktydigt med att vilja förbjuda allt normalt företagande inom de stora tjänsteområdena vård, omsorg och utbildning.

Fem politiska konsekvenser följer på denna kongress:

1. Socialdemokraterna kan inte behålla det goda anseende i **svenskt näringsliv** som Stefan Löfven var på väg att bygga upp. Att vilja förbjuda företagen i Almega, Svenskt Näringslivs största förbund, är inte förenligt med att bygga förtroende hos näringslivet.
2. Partiledaren **förlorar nu vidare sin egen agenda**, med "jobb", innovationer och stärkt företagande som huvudtema. I stället får han räkna med en stor ideologisk debatt kring socialism. Sveriges ca 3000 privatpraktiserande tandläkare, liksom alla privat verksamma tandhygienister och sjukgymnaster, hör till dem som har anledning berätta för alla sina kunder att de hotas av förbud att verka om det blir regeringsskifte 2014. Alliansen har varit förbluffande tyst i den stora ideologiska frågan om rätten till kvinnligt företagande och familjers egenmakt över viktiga livsbeslut, som skola och vård. Det är slut med det nu. En nödvändig strid om socialism väntar inför 2014 års val. För Alliansens sammanhållning och energi är detta en gåva som från ovan, om man ser det politiskt.
3. Med ett fundamentalt ideologiskt nej till eldsjälares företagande och med krav på att makten ska överföras från familjerna till kommunalråden får S också svårt att återta sin förlorade ställning hos den moderna **medelklassen i storstäderna**, som vill ha makt över viktiga livsbeslut.

4. Kongressen har försatt partiledningen i en än värre situation i **regeringsfrågan**. Miljöpartiet, en nödvändig del av ett regeringsalternativ, kan inte rimligen acceptera en återgång till offentliga monopol inom vård, skola och omsorg. En positiv hållning till alternativ, mångfald och familjers egenmakt hör till kärnan av Miljöpartiet. Som Maria Wetterstrand formulerar det i en kolumn i Sydsvenskan (6/4): "Jag har svårt att se något tydligare direktdemokratiskt uttryck än att medborgaren själv väljer barnens förskola eller skola, sin egen barnmorskemottagning eller äldreomsorg... I grunden utvecklar valfrihetsreformerna vårt välfärdssystem till mer medborgarstyre. Det tycker jag är bra."
5. Viktigast av allt: Stefan Löfven har **tappat sin auktoritet som partiledare**, sedan partikongressen vägrat följa honom i en verklig kärnfråga, tillika symbol för pragmatism och mittenriktning. Detta kan visa sig bli en svår förlust också för landet, för det fall framgång för Sverigedemokraterna i 2014 års val motiverar en blocköverskridande regering. Med vilken kraft kan en stukad partiledare köra över partivänstern i det läget? Och hur ska borgerliga partier våga gå i koalition med en socialdemokrati som de vet ytterst, programmatiskt, styrs av vänstersocialistiska föreställningar inom och utom det nya LO?

Fredrik Reinfeldt hade inte kunna nå sin framgång politiskt om inte hans parti hade gett honom en betydande frihetsgrad att välja väg. Socialdemokraterna har en annan partikultur, men saknar inte historisk förmåga att ge en dugande partiledare handlingsutrymme och stöd. Det kan dock kräva att ledaren är beredd att visa var skåpet ska stå. I stället accepterade partiledningen, fullkomligt obegripligt, att inleda kongressen med att sätta sig i två dygn av förhandlingar med vänsterkrafterna kring ett förslag från en enhällig partistyreelse, som redan det var en vänsterkompromiss med framförallt LO. Detta är en historisk abdikation från kontroll av en partikongress, just när Stefan Löfven som mest behövde den kontrollen (hur det brukat gå till för att hindra vänsteraktivisterna att ta över S-kongresser har väl beskrivits i avhandlingar av statsvetarna Jon Pierre, 1986, och Jan Theorell, 1998).

Starten på Tony Blairs väljarframgångar i Storbritannien var att han som ny labourledare eftertryckligt besegrade vänstern i sitt eget parti på frågan om socialiseringsparagrafen i stadgarna. Utan vinst i den striden hade Blair aldrig kunnat erövra förtroende i den brittiska medelklassen och vinna val på val. Löfven hade behövt en lika tydlig seger på S-kongressen för att kunna framträda med auktoritet och trovärdighet inför mittenväljare och näringsliv i 2014 års val. Han fick den inte och – än värre – han satte inte sin position på spel för att få den.

Hans Bergström är docent i statsvetenskap och f.d. chefredaktör för DN. Han är också engagerad i friskolerörelsen.

Införd på Newsmill i mars 2012. Newsmill var en svensk nyhets- och debattsajt, som drevs mellan 2008 och 2013. Chefredaktör var P.M. Nilsson.
